

სიმინდის სხვადასხვა ჯიშის მოსავლიანობა ქვემო ქართლის (გარდაბანი) რუხ-წაბლისფერ ნიადაგებზე

ტარიელ კოხრეიძე – მაგისტრი

იოსებ სარჯველაძე - ს.მ.მ.დოქტ. პროფ. სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრის კონსულტანტი

საკვანძო სიტყვები: სიმინდი, ქართული კრუგი, სახამებლიანი შავი, აჯამეთის თეთრი, აბაშური ყვითელი.

რეზიუმე

მარცვლეული კულტურების მოსავლიანობის წარმატებით გადაწყვეტა, ნებისმიერი ქვეყნის ეროვნული ეკონომიკის განვითარების საფუძველს წარმოადგენს. სიმინდი, მინდვრის კულტურებიდან ყველაზე მეტად რეაგირებს აგროტექნოლოგიურ ფონს და მოსავლიანობის მატყების შესაძლებლობას იძლევა.

ჩვენი ქვეყნის ნიადაგურ-კლიმატური პირობები ამ კულტურის შემგუებლობის მრავალფეროვნებით ხასიათდება. სიმინდის გამოცდილი ჯიშებიდან (ქართული კრუგი, სახამებლიანი შავი, აჯამეთის თეთრი და აბაშური ყვითელი) ყველაზე უფრო მაღალი მოსავალით აღინიშნა აბაშური ყვითელი - 13,4 ტ/ჰა, ტაროდან მარცვლის გამოსავალიც საკმაოდ მაღალია და შეადგენს 86%-ს.

საქართველოში, ისევე როგორც მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში სასურსათო პროდუქტების წარმოების და მოსახლეობის მოთხოვნილების დაკმაყოფილების პრობლემა უკანასკნელ პერიოდში მწვავედ დგას და სავარაუდოთ კიდევ უფრო გამწვავდება.

მიუხედავად იმისა, რომ სიმინდის კულტურას საქართველოს მიწათმოქმედების ძირითად რეგიონებში არც თუ ისე დიდი ხნის კულტივირების ისტორია აქვს, იგი როგორც აღმოსავლეთ, ისე დასავლეთ საქართველოში მარცვლეულ კულტურათა შორის (ხორბლის შემდეგ) ძირითად კულტურად ითვლება და მცენარის თითქმის ყველა ორგანო უდანაკარგოდ გამოიყენება.

სიმინდის ნათესების მარცვლიდან დაწყებული და მარცვლის აღების შემდგომ, ზამთრის მთელი პერიოდის ჩათვლით მეცხოველეობაში ჩალისა და ნასიმინდარი ფართობის გამოყენება გლეხური თუ ინდივიდუალური მეურნეობებისათვის მეტად რენტაბელურია და დარგის ეკონომიკის მაღალ ეფექტურობას განსაზღვრავს.

მარცვლეულის წარმოება, როგორც ადრეულ პერიოდში, ასევე თანამედროვე ეტაპზე და მომავალშიც ნებისმიერი ქვეყნის სტაბილურობის უზრუნველსაყოფად მნიშვნელოვანი ფაქტორი იქნება. სწორედ ამიტომ, მარცვლეული კულტურების მოსავლიანობის წარმატებით გადაწყვეტა, ნებისმიერი ქვეყნის ეროვნული ეკონომიკის განვითარების საფუძველთა საფუძველს წარმოადგენს.

აგრარული სექტორის წინაშე დგას საკითხი, არა მხოლოდ სასოფლო-სამეურნეო კულტურების მოსავლიანობის გადიდებაზე, არამედ ეკოლოგიურად უსაფრთხო პროდუქციის მოყვანისა და მათი გამოყენებით კვების პროდუქტების უსაფრთხოების უზრუნველყოფაზე.

საქართველოში სიმინდის მწვანე მასის, მარცვლისა და ჩალის მაღალი მოსავლის მაჩვენებლები დღეისათვის ძირითადად დამოკიდებულია მინერალური და ორგანული სასუქების გამოყენებასთან. გასათვალისწინებელია, რომ განოყიერების ფონის გამოყენებამდე ყურადღება უნდა იქნეს გამახვილებული სიმინდის ისეთი ჯიშების შერჩევაზე, რომელიც პოტენციურად მაღალი მოსავლის მიღების შესაძლებლობას იძლევა.

უნდა აღინიშნოს ის გარემოებაც, რომ თანამედროვე ეტაპზე მეცნიერთა გარკვეული ჯგუფი დიდ იმედებს ამყარებს გენომლიფიცირებულ სიმინდზე. მსოფლიოში ფართო მუშაობაა გაშლილი მიწათმოქმედების სტრუქტურაში სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ეგრეთ წოდებული გენური ინჟინერიით გამოყვანაზე და მათ დანერგვაზე. ამ მიმართულებით საქართველოში ჯერჯერობით ასეთი სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები საბედნიეროდ არ ტარდება. საქართველოს ნიადაგურ-კლიმატური პირობები და სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა ფართო ასორტიმენტი იძლევა საშუალებას მოსახლეობა დაკმაყოფილდეს ეკოლოგიურად უსაფრთხო, როგორც კვების პროდუქტებით, ასევე გადამამუშავებელი საწარმოება სუფთა ნედლეულით.

სიმინდის კულტურის თითქმის ყველა ორგანოს გამოყენების ფართო დიაპაზონი გააჩნია და სწორედ ამიტომ მისი გავრცელების დინამიკაც მთელ მსოფლიოში მაღალ დონეზე დგას. სიმინდი, მინდვრის კულტურებიდან ყველაზე მეტად რეაგირებს აგროტექნოლოგიურ ფონს და მოსავლიანობის მატების შესაძლებლობას იძლევა. ჩვენი ქვეყნის ნიადაგურ-კლიმატური პირობები ამ კულტურის შემგუებლობის შესაძლებლობას იძლევა.

სიმინდს როგორც ფართოდ გავრცელებულ კულტურას დაკავებული ფართობის მიხედვით აღემატება მხოლოდ ხორბალი. მაგრამ მოსავლიანობით იგი ჯობნის ხორბალს. ერთეულ ფართობზე სიმინდი 3-5ც-ით მეტ მოსავალს იძლევა. სიმინდის პროდუქცია თითქმის არ ჩამოუვარდება ხორბლის პროდუქციას.

სიმინდი როგორც სათონი კულტურა ხელს უწყობს ფართობის გაწმენდას სარეველებისაგან და ერთ-ერთ კარგ წინამორბედს წარმოადგენს თავთავიანი პურეულისათვის.

სიმინდის ჯიშები ხშირად მაღალი მოსავლიანობით და კარგი გემური თვისებით გამოირჩევა. რაც საშუალებას გვაძლევს წარმოებაში ფართოდ იქნეს დანერგილი პერსპექტიული ჯიშები.

სიმინდის მარცვლისა და სხვა ნაწილების ტექნიკური და ტექნოლოგიური გადამუშავებით მიღებული პროდუქტი 180-ზე მეტ სახეობას აღემატება.

ქართველ ფერმერთა წინაშე მდგარი ამოცანა გულისხმობს წარმოებაში დანერგილი იქნეს ახალი, მაღალმოსავლიანი სიმინდის ჯიშები, რომლითაც შეიძლება გაიზარდოს ქვეყანაში საჰექტარო მოსავალი სულ მცირე 30-40%-ით.

სიმინდი როგორც მრავალმხრივი გამოყენების კულტურა მნიშვნელოვანია როგორც ადამიანის საურსათო, ასევე სასოფლო-სამეურნეო ცხოველთა საკვები, ნედლეული სხვადასხვა სახის წარმოებაში. განსაკუთრებით საგულისხმოა ახალი ჰიბრიდებისა და პერსპექტიული ჯიშების მოძიება და გამოცდა. აღნიშნულიდან გამომდინარე ჩვენს მიერ შერჩეული იქნა სიმინდის 4 ჯიში და გამოიცადა გარდაბნის მუნიციპალიტეტის მდელის რუხ-ყავისფერ ნიადაგებზე, მათი შემდგომი დანერგვის თვალსაზრისით.

სიმინდის მოსავლიანობის გადიდება უშუალოდ დაკავშირებულია აგროტექნოლოგიასთან ერთად მაღალმოსავლიანი ჯიშების შერჩევაზე. ამ მხრივ მეტად დიდი როლი შეასრულა ქართველი სელექციონერების მიერ შექმნილმა სხვადასხვა ჯიშმა, საქართველოს სხვადასხვა ნიადაგურ-კლიმატურ პირობებში მათი შესწავლა განსაკუთრებით საინტერესოა იმ თვალსაზრისით, რომ უკანასკნელ პერიოდში ბაზარზე მომრავლდა გაურკვეველი წარმომავლობის კულტურათა შეუსწავლელი სათესლე მასალა.

მინდვრის ცდებისათვის შერჩეული საცდელი ფართობი მიეკუთვნება მდელის რუხ-ყავისფერ ნიადაგებს, რომელიც ხასიათდება მძიმე თიხნარ-თიხიანი მექანიკური შემადგენლობით. ნიადაგწარმომქმნელი ქანები წარმოდგენილია კარბონატული თიხა-თიხნარი ნაფენებით. ჰუმუსის საშუალო შემცველობით - 3-5%. ცდებში გამოყენებული იქნა სიმინდის ჯიშები: ქართული კრუგი, სახამებლიანი შავი, აჯამეთის თეთრი და აბაშური ყვითელი. მიღებული წინასწარი შედეგები მოცემულია ცხრილში

ჯიშის დასახელება	ბიულეტინის მიხედვით			ცდის მიხედვით		
	1000 მარცვლის წონა	ტაროდან მარცვლის გამოსავალი %	ტაროდან მარცვლის გამოსავალი %	1000 მარცვლის წონა	ტაროდან მარცვლის გამოსავალი %	მოსავლიანობა ტ/ჰა.-ზე
ქართული კრუგი (კონტროლი)	400-420	82-84	6-8	400	84	3,3
სახამებლიანი შავი	320	84	7,5	383	86	8,8
აჯამეთის თეთრი	340-520	81-83	3,6-4,2	577	82	11,2
აბაშური ყვითელი	350-500	80-82	3,5-4	353	86	13,4

ცდაში გამოყენებული იქნა ქართული კრუგი, როგორც საკონტროლო ვარიანტი, გამოცდილ სხვა ჯიშებთან შედარებით იგი ხასიათდება დაბალი მოსავლიანობით 3,3 ტ/ჰა. ყველაზე უფრო მაღალი მოსავალით აღინიშნა აბაშური ყვითელი - 13,4 ტ/ჰა, ტაროდან მარცვლის გამოსავალიც საკმაოდ მაღალია და შეადგენს 86%-ს. მარცვლის შედარებით დაბალი მოსავალი იქნა მიღებული აჯამეთის თეთრის შემთხვევაში - 11,2 ტ/ჰა, სადაც ტაროდან მარცვლის გამოსავალმა შეადგინა 82%-ი. მიღებული წინასწარი მონაცემებით მოცემულ ნიადაგებზე პერსპექტიულად უნდა ჩაითვალოს აჯამეთის თეთრიც. სახამებლიანი შავის შემთხვევაში მარცვლის მოსავალმა შეადგინა 8,8 ტ/ჰა, ხოლო ტაროდან მარცვლის გამოსავალმა 86%.

მდელის რუხ-ყავისფერ ნიადაგებზე სიმინდის გამოცდილი ჯიშებიდან ყველაზე მაღალი მოსავალი მიიღება აბაშური ყვითელის შემთხვევაში, მაღალია ასევე ტაროდან მარცვლის გამოსავალი.

ლიტერატურა: 1

1. ო. ლიპარტელიანი, პ. ნასყიდაშვილი, ზ. ჯინჯიხაძე, ფ. ბეგოიძე “სიმინდი საქართველოში”. თბილისი. 2014წ.
2. ო. ლიპარტელიანი, პ. ნასყიდაშვილი, ლ. ქირიკაშვილი, ბ. ლიპარტელიანი “სიმინდის კულტურა საქართველოში”. თბილისი. 2018წ.

Productivity of various varieties of corn on gray-chestnut soils of Kvemo Kartli (Gardabani)

Tariel Koxreidze – Magistrant,

Joseb Sarjveladze - Doctor of agricultural sciences, Professor, consultant of scientific-research center.

Key words: maiz, Georgian circle, starchy black, ajamet white, abashuri yellow.

Abstract

A successful solution to crop yields is the basis for the development of the national economy of any country. Among field crops, corn responds best to the agro-technological background and provides an opportunity to increase yields. The soil and climatic conditions of our country are characterized by a variety of tolerance of this culture. Among the experimental varieties of corn (Georgian Krugi, starchy black, Ajameti white and Abashuri yellow), the highest yield was noted for Abashuri yellow - 13.4 t / ha, the grain yield of taro is quite high and is 86%.